

[Minister Lise Østergaard]

tryk for sit syn på menneskerettighederne i sit eget hjemland.

Det er imidlertid min overbevisning, at vi i det lange løb vil nå længst i det internationale arbejde for menneskerettighederne gennem en traktatmæssig beskyttelse af disse rettigheder, helst under hensigtsmæssige former for international kontrol, således som bl. a. FNs menneskerettighedskonventioner har åbnet mulighed for det.

Honoré (KrF):

Kristeligt folkeparti tillægger spørgsmålet om det enkelte menneskes friheder og rettigheder en afgørende betydning for bedømmelsen af en samfundsfilosofi og af et samfund. Det skyldes, at vi ud fra en kristen menneskeopfattelse gør os høje tanker om den menneskelige persons gudgivne værdighed som menneske og samtidig ved, i hvor høj grad denne værdighed trues af magthavere, herunder undertiden af den moderne stat, der vil reducere det enkelte menneske til bare at være et middel for magthaverne i stedet for at være et mål i sig selv.

De forskellige menneskerettighedserklæringer lige fra den amerikanske uafhængighedserklæring af 1776 til verdenserklæringen af 1948 og senere konventioner er utænkelige uden denne kristne tro, for det drejer sig om en tro på det enkelte menneskes værdighed.

I deklARATIONEN om de 10 retningsgivende principper for forbindelsen mellem sikkerhedskonferencens deltagerlande hed det syvende princip: »Respekt for menneskerettighederne og fundamentale frihedsrettigheder, herunder tanke-, samvittigheds-, religions- eller trosfrihed.«

Kristeligt folkeparti anser det for meget positivt og afgørende for sikkerhedskonferencen, at det lykkedes at få indarbejdet dette princip i sikkerhedskonferencens slutdokument. På den anden side er vi klar over, at det stiller de kommunistiske lande over for en stor udfordring.

Jeg takker ministeren for ministerens redegørelse om situationen på dette område. Jeg har hæftet mig positivt ved ministerens udtalelse om, at spørgsmålet om menneskerettighederne nu er blevet et legitimt emne for drøftelse landene imellem, og at det ikke længere bør kunne afvises under påberåbelse af princippet om ikke-indblanding i et lands

indre anliggender, sådan som jeg og adskillige andre tidligere har oplevet det i internationale sammenhænge.

Ministerens konklusion er, at Beogradmødets betydning for menneskerettighederne i de kommunistiske lande bl. a. består i, at dette omtålige spørgsmål er blevet genstand for åbne drøftelser. Det vil ifølge ministeren ikke være realistisk at forvente et snarligt resultat af disse drøftelser. Der må udvises tålmodighed fra vestlig side. Man kunne med lidt andre ord udtrykke det således, at sikkerhedskonferencen ikke hidtil har medført forbedringer af menneskerettighederne i de kommunistiske lande, men at ministeren håber, at der vil ske nogle mindre fremskridt i det kommende år som følge af tosidede og flersidede forhandlinger.

Men tillad mig at sige, at ministerens indlæg på mig virker meget mat. Det forekommer mig, at ministerens indlæg relativiserer et uhyre vigtigt spørgsmål og giver udtryk for et meget uengageret forhold til dette store spørgsmål. Jeg mener, at der er grund til at overveje, om vi ikke i stedet for en forbedring måske står over for en forværring af menneskerettighedsspørgsmålet som en modreaktion fra visse østeuropæiske staters side, at der altså måske er grund til en stigende pessimisme, så billedet i virkeligheden er mørkere end det, ministeren har tegnet for os i dag.

Jeg vil i begrundelsen for denne overvejelse fremdrage nogle iagttagelser inden for et bestemt område, nemlig det religiøse område af menneskerettighederne. De religiøse rettigheder er omtalt i slutaktens 7. princip. Staterne anerkender ifølge dette princip »... individets frihed til alene eller i fællesskab med andre at bekende sig til og udøve religion eller tro i overensstemmelse med, hvad dets samvittighed byder det.«

Ifølge et tidsskrift citeret i Danizdat af januar 1978 skulle ordene »og udøve«, disse to ord »og udøve«, være udeladt i Ivestija og Pravda for den 2. januar 1975, hvor man aftrykte slutaktens tekst. Endvidere skulle et andet afsnit ifølge samme kilde ikke være aftrykt i de sovjetiske blade. Det drejer sig om et afsnit i den danske udgave side 19, 2. spalte nederst, med følgende ordlyd:

»De bekræfter, at religiøse trosretninger, institutioner og organisationer, der virker inden for de deltagende staters konstitutio-